

Departementene

Strategi

Norge i Nord

Nordområdepolitikken i en ny virkelighet

Innhold

Forord/Ovdasátni	4
Innledning	6
En ny nordområdestrategi	7
Regjeringens fem prioriterte innsatsområder	10
Veien videre	12
Norsk handlefrihet og innflytelse i nordområdene	14
Norsk sikkerhet og suverenitet	16
Internasjonalt og nordisk samarbeid	17
Norge som polarnasjon	17
Et totalforsvar som skaper trygghet, aktivitet og beredskap	20
Trygghet gjennom Forsvarets økte tilstedeværelse	21
Forsvarssatsingen bidrar til livskraftige lokalsamfunn	22
Styrke motstandsdyktigheten i sivilsamfunnene	24
Gode og trygge lokalsamfunn	26
Tilgang til grunnleggende tjenester	28
Kultur og identitet som samfunnsbærere	29
Sterke kommuner som gir trygghet	30
Infrastruktur som bygger samfunn	32
En transportsektor som bidrar til samfunnsbygging og totalforsvar	33
En digital infrastruktur som bygger Nord-Norge	34
Et næringsliv som skaper verdier	36
Bærekraft, omstilling og vekst i sjømatnæringen	38
Næringsaktivitet som bygger lokalsamfunn	39
Næringer som bidrar til europeisk forsyningssikkerhet	40
Gode prosesser for arealkrevende næringsutvikling	42

Forord

«Det meste er nord», skriver den kjente dikteren Rolf Jacobsen. Geografien bestemmer hvem vi er. Geografien gir oss mulighetene – og utfordringene. Norge er et langt smalt land, vendt mot nord, vendt mot havet, med verdens nest lengste kystlinje og med store ressurser å forvalte, i havet, på havbunnen og på land.

Norge i nord har historisk sett alltid hatt et vidt utsyn og et samarbeid med naboer i øst og med andre europeiske land i sør. Nordområdene er en viktig del av norsk identitet, vårt ressursgrunnlag, vår sikkerhet og vår økonomi. Gjennom aktiv næringsvirksomhet, forskning og spisskunnskap, bosetting og forvaltning, er vi tydelig til stede i nord.

Nordområdene har derfor lenge vært definert som Norges viktigste strategiske satsingsområde – fordi her møtes innenriks- og utenrikspolitikken så direkte og tydelig.

Etter den kalde krigen ble nordområdene gradvis mer preget av samarbeid og stabilitet, basert på felles interesser og et velutviklet avtaleverk forankret i folkerett og havrett. Nordområdene var kjennetegnet av lavspenning, mange kontaktpunkter og utveksling over landegrensene. Et utstrakt samarbeid om våre felles utfordringer og oppgaver i nord ble bygd ut, både bilateralt, regionalt og internasjonalt, og innenfor ulike næringer.

Med Russlands aggressive krigføring mot Ukraina er den sikkerhetspolitiske situasjonen blitt mer alvorlig – for Norge og for Europa. Ikke minst gjelder det vårt forhold til Russland. Dette har konsekvenser for norsk forsvars-, sikkerhets- og utenrikspolitikk – og særlig for lokalsamfunn i Nord-Norge. Den sterke sammenhengen mellom utenriks- og innenrikspolitikken i nord forsterkes i krisetider. Russlands krigføring har medført at kontakter mellom lokalsamfunn på hver side av grensen – bygd opp over år – nå er brutt.

Vår langsiktige ambisjon er at nordområdene skal være en region preget av samarbeid, kontakt og stabilitet, med respekt for staters suverenitet og med et felles ønske om å løse grensekryssende oppgaver og utfordringer. Nord-Norge skal være en nyskapende del av landet vårt – som folk ønsker å bo i, flytte til og bli værende i.

Det at vi i dag står i den mest alvorlige sikkerhetspolitiske situasjonen siden andre verdenskrig, betyr at vi er inne i en krevende brytningstid – for hele landet og særlig i nord. Rammebetingelsene er fundamentalt endret. Sikkerhet og beredskap er kommet i fremste rekke.

Regjeringen tar disse endringene på alvor. Våre prioriteringer i nord skal sikre at vår nordligste landsdel forblir trygg, motstandsdyktig og dynamisk. Vi skal legge til rette for nærvær, økt kunnskap, innovasjon og næringsutvikling, basert på lokale forutsetninger og muligheter. Vi skal ikke minst sikre et enda tettere samarbeid med våre allierte og partnere i nord, særlig Sverige og Finland. Nordområdene skal fortsette å være Norges viktigste strategiske satsingsområde. Det er derfor vi legger frem denne strategien – for å sette retning for nordområdepolitikken i en ny virkelighet.

Kjersti Stenseng

Kommunal- og distriktsminister

Espen Barth Eide

Utenriksminister

Ovdasátni

«Eanas lea davvi», čállá dovddus diktačáli Rolf Jacobsen. Geografiija mearrida geat mii leat. Geografiija addá midjiide vejolašvuodaid – ja hástalusaid. Norga lea seakka guhkes riika, davás guvlui, meara guvlui, máilmmi nubbin guhkimus riddolinjjáin ja gos leat ollu resurssat maid galgá hálddašit, mearas, mearrabotnis ja nannámis.

Davvin Norggas lea historjjálaččat leamaš viiddis oppalašgeahčastat ja ovttasbargu nuorta ránnjáiguin ja eará lulli eurohpálaš riikkaiguin. Davviguovllut leat dehálaš oassin Norgga identitehtas, min resursavuodas, min sihkarvuodas ja min ekonomijjas. Aktiiva ealáhusdoaimmaid, dutkama ja njunušgelbbolašvuoda, ássama ja hálddašeami bokte leat mii hui oidnosis davvin.

Davviguovllut leat danin guhká leamaš definerejuvvon Norgga deháleamos strategalaš vuoruhanguovlun – daningo dáppe deaivvadit sisriikkalaš- ja olgoriikkalašpolitihkka nu njuolga ja čielgasit.

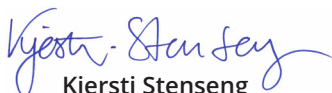
Maŋnel galbma soađi davviguovlluin šattai dađistaga eanet ovttasbargu ja stabilitehta, oktasaš beroštumiid vuodul ja bures ovdánahtton šiehtadusvuogádagain álbmotrievtti ja mearrarievtti vuodul. Davviguovlluin lei unnán gealdu, ledje ollu gaskasaš oktavuodát ja lonohallamat badjel riikarájiid. Viiddis ovttasbargu min oktasaš hástalusaid ja bargguid dáfus davvin huksejuvvui, sihke bilaterálat, regionálalaččat ja internasjonálalaččat, ja iešguđet ealáhusaid guovdu.

Ruošša vašánis soahtan Ukrainain lea buktán duođaleappo sihkarvuodapolitihkalaš dili – Norgii ja Eurohpái. Earenoamážit guoská dát min oktavuhtii Ruoššain. Dás leat váikkuhusat Norgga suodjalus-, sihkarvuoda- ja olgoriikapolitihkkii – ja earenoamážit Davvi-Norgga báikegottiide. Nanu oktavuohhta gaskal olgoriikka- ja sisriikkapolitihka davvin nannejuvvo heahteáiggiin. Ruošša soahtan lea dagahan ahte oktavuohhta gaskal báikegottiid goabbat bealde ráji – mii áigge badjel lea huksejuvvon – dál lea boatkanan.

Min guhkesáigge áigumuš lea ahte davviguovllut galget leat regiovdna gos lea ovttasbargu, oktavuohhta, ja stabilitehta, mas stáhtaid suverenitehta doahttaluvvo ja ahte lea oktasaš dáhttu čoavdit rádjerasttideaddji bargguid ja hástalusaid. Davvi-Norga galgá leat ođđahutki oassi min riikkas – gos olbmot háliidit orrut, gosa háliidit fárret ja bisánit.

Odne go mis lea duođaleamos sihkarvuodapolitihkalaš dilli nuppi máilmmi soađi rájes, de dat mearkkaša ahte mii leat gáibideaddji nupástuhttináiggis – olles riikkas ja earenoamážit davvin. Rámmaeavttut leat sakka rievdan. Sihkarvuohhta ja gearggusvuohhta lea deháleamos dál.

Ráđđehus váldá dáid rievdadusaid duođalaččat. Min vuoruheamit davvin galget sihkkarastit ahte min davimus riikaoassi bissu oadjebassan, vuostálastinnávccalažžan ja dynámalažžan. Mii galgat láhčit dili lagasvuhtii, eanet máhttui, innovašuvdnii ja ealáhusovdáneapmái, báikkálaš eavttuid ja vejolašvuodaid vuodul. Earenoamážit galgat mii sihkkarastit vel lagat ovttasbarggu min lihtolaččaiguin ja ovttasbargiiguin davvin, earenoamážit Ruotas ja Suomas. Davviguovllut galget ain leat Norgga deháleamos strategalaš vuoruhanguovlun. Danin mii ovdanbidjat dán strategiija – čájehit gainnu davviguovlopolitihkkii ođđa duohtavuodas.

Kjersti Stenseng
Gieldda- ja guovloministtar

Espen Barth Eide
Olgoriikaministtar

Innledning

Geopolitiske omveltninger, krig i Europa og klimaendringer har forsterket interessen for – og presset på – nordområdene. Russlands folkerettsstridige angrepskrig mot Ukraina utgjør den største sikkerhetspolitiske trusselen mot Europa og Norge i dag. Vi står i den mest alvorlige sikkerhetspolitiske situasjonen siden andre verdenskrig.

Konsekvensene griper direkte inn i nærings- og samfunnsliv i nordområdene. Samarbeidet over grensen til Russland er i stor grad avviklet. Situasjonen merkes best av de som bor nærmest. Sør-Varanger og Øst-Finnmark betaler den høyeste prisen for de nødvendige sanksjonene.

Totalberedskapskommisjonen understreker betydningen av å opprettholde bosetting i Øst-Finnmark. Dette stiller vi oss bak. Ved Norges, NATOs og Schengens yttergrense er bosetting, aktivitet, sikkerhet og beredskap av nasjonal betydning. Vekst, utvikling og beredskap i Øst-Finnmark er ikke isolerte finnmarksforhold, men en forutsetning for nasjonal sikkerhet og suverenitet. Faglig og politisk dialog med lokale og regionale aktører om utfordringer og behov for tiltak er blitt styrket de siste årene, og har påvirket valg av prioriterte innsatsområder i denne strategien. Videreføring av denne gode dialogen er sentralt for å kunne rette videre innsats mot felles mål.

Nordområdene påvirkes også særlig sterkt av klimaendringer og tap av natur, en av vår tids største utfordringer. Temperaturen i Arktis stiger tre til fire ganger raskere enn globalt. Globale utslipp som påvirker polare områder særlig negativt, skaper mer ekstremvær, flom og skred og påvirker arter og økosystemer som er viktige for livsgrunnlaget i nordområdene.

Uforutsigbarhet knyttet til en forverret sikkerhetspolitisk situasjon, tilspisset global konkurranse og de dramatiske klimaendringene fører også til en kraftig økning i den globale interessen for Arktis. Mye av interessen er positiv og fører blant annet til mer forskningssamarbeid, økt maritim aktivitet og muligheter for økonomiske investeringer. Det gjør igjen nasjonal tilstedeværelse, kunnskap og idéforsprang viktigere enn på lenge. Vår nordligste landsdel og de nordlige havområdene er en ressurs og vårt fortrinn. Ingen andre land har en så stor andel av sin befolkning boende i en moderne, arktisk landsdel. Dette er unikt. Bosetting, nærvær og næringsaktivitet i nordområdene er dermed viktig for å verne om vår suverenitet, og for å utnytte våre naturressurser og menneskelige ressurser på en langsiktig og bærekraftig måte.

Den nordnorske geografien er variert, fra byer til mindre steder. Byene i nord spiller en viktig rolle som regionale kraftsentra og tilbyr kompetansemiljøer, variert industri- og næringsliv, mangfoldig kulturliv, et mer spesialisert offentlig tjenestetilbud og større bredde i det private tjenestetilbudet. Attraktive og livskraftige byer gir en sterk landsdel.

Samtidig preges mange lokalsamfunn i Nord-Norge av lange avstander, demografiske utfordringer og små arbeidsmarkeder. Det gir krevende forutsetninger blant annet for næringsutvikling. Redusert ressurstilgang i fiskeriene legger ytterligere press på regionen. Næringslivet trenger flere ben å stå på. Samtidig ser vi betydelige

muligheter for vekst og utvikling i nord. Den historiske forsvarssatsingen som nå er i gang, medfører sammen med romsatsingen på Andøya og kraft- og industriløftet i Finnmark, investeringer i milliardklassen. Det gir jobber, ny næringsvirksomhet, ny infrastruktur og grunnlag for lokalsamfunnsutvikling.

I møte med dagens utfordringsbilde og geopolitiske situasjon, er det avgjørende at våre politiske mål, prioriteringer og initiativer trekker i samme retning. Vi ser det som nødvendig å løfte nordområdene i den nasjonale politikken. Nordområdepolitikk er nasjonal politikk. Her møtes utenriks-, sikkerhets- og innenrikspolitikk. Vi vil at folk skal leve gode liv i en region som er preget av fred, stabilitet og trygghet.

En ny nordområdestrategi

Når våre omgivelser endres, må vi justere politikken. Initiativene vi tar i nord har både internasjonal og nasjonal betydning. Samtidig griper de direkte inn i nordnorsk næringsliv og hverdagsliv. Bosetting, aktivitet og levende lokalsamfunn i nord er av strategisk betydning for Norge. Vårt overordnede mål for nordområdestrategien er at *Nord-Norge skal ha livskraftige lokalsamfunn der folk ønsker å bo, og som bidrar til sikkerhet og beredskap.*

Denne strategien omfatter Nord-Norge, det vil si de tre nordligste fylkene, og det sirkumpolare Arktis, som er området fra polarsirkelen til Nordpolen. Hovedvekten er lagt på Nord-Norge, våre havområder og de nordlige delene av våre nordiske naboland. Svalbard omtales spesifikt der det er relevant, mens regjeringens helhetlige svalbardpolitikk nylig er lagt frem i en egen melding.

GRØNLAND

*Grønlands-
havet*

Jan Mayen

ISLAND

Polarsirkelen -

*Norske-
havet*

Nordland

Troms

NORGE

SVERIGE

polen

H A V E T

1000 m

80°

bard

*Barents-
havet*

RUSSLAND

60°Ø

Finnmark

70°N

FINLAND

Regjeringens fem prioriterte innsatsområder

Nordområdestrategien bygger på våre grunnleggende sikkerhetsinteresser, som definert i vår nasjonale sikkerhetsstrategi: et fritt, selvstendig, uavhengig og udelelig Norge, et sterkt demokrati, et trygt og tillitsfullt samfunn, en åpen og omstillingsdyktig økonomi, et alliert fellesskap og samhold i Europa og en verden som søker løsninger basert på folkeretten.

Til grunn for vår nordområdestrategi ligger også vår klimapolitikk og urfolkspolitikk. Med en effektiv global klimapolitikk kan vi fortsatt begrense omfanget av klimændringene. I tråd med regjeringens klimamelding *På vei mot lavutslippssamfunnet* skal vi styrke den nasjonale klimapolitikken. Innen 2050 skal Norge være et lavutslippssamfunn. Samtidig må samfunnsplanleggingen i nord ta høyde for klimarisiko og klimatilpasning.

Den samiske kulturen er en verdifull del av vår nasjonale historiske arv. Sametinget er en viktig dialogpartner i utformingen av nordområdepolitikken, og vi har en konsultasjonsordning med samiske interesser på alle nivå i forvaltningen. Den nasjonale minoriteten kvener/norskfinner har en lang tilknytning til landet, og har satt sitt preg på den historiske utviklingen i nordområdene. Regjeringen har jevnlig dialog med de nasjonale minoritetenes organisasjoner. Dette blir viktig også fremover.

Med dette som bakteppe, peker regjeringen ut fem innsatsområder som vil ligge til grunn for politikkutviklingen i årene som kommer.

1. Norsk handlefrihet og innflytelse i nordområdene

Norsk handlefrihet og innflytelse i nordområdene er viktig for å sikre nasjonal kontroll, fremme norske interesser og bidra til stabilitet og samarbeid i en region med stor geopolitisk betydning. Vi skal ivareta norsk suverenitet og suverene rettigheter. Når stadig flere land engasjerer seg i nord, kan våre interesser utfordres. Stabilitet i nord krever både sivil og militær tilstedeværelse, totalberedskap og god situasjonsforståelse.

Det er grunnleggende for Norge at utviklingen i Arktis er i tråd med folkeretten og at de folkerettslige spillereglene følges av så vel arktiske som ikke-arktiske stater. Vi vil støtte opp om multilaterale fora og samarbeidsflater som håndterer grensekryssende utfordringer, som Arktisk råd. Vi vil styrke samarbeidet med nordiske allierte, med USA og Canada, og med sentrale europeiske allierte. Norge skal være en tydelig og aktiv stemme i NATO og bidra til økt kunnskap om Arktis og våre nordområder i alliansen. Vi skal bidra til at alliert tilstedeværelse i nord er godt tilpasset norske forhold, og forankret i vår situasjonsforståelse. Vi vil styrke nord-nordisk samarbeid. Finland og Sveriges NATO-medlemskap bidrar både til sikkerhet og samfunnsutvikling.

Den globale interessen for Arktis spenner fra forskningssamarbeid til økt maritim aktivitet og muligheter for økonomiske investeringer. Norge er, og skal være, en ledende og ansvarlig polarnasjon, med kunnskaps- og idéforsprang. Forskning og kunnskap gir faglig grunnlag for god politikk, trygg og solid forvaltning og bærekraftig næringsvirksomhet. Norges suverene interesser og forvaltningsansvar

i begge polarområdene krever solid forskningsinnsats. Vi vil fortsatt satse på kunnskapsbygging i og om nord.

2. Et totalforsvar som skaper trygghet, aktivitet og beredskap

Den nødvendige og kraftige forsvarssatsingen i nord skal gi sikkerhet – men vil også bidra til arbeid, innovasjon og verdiskaping. Når det bygges opp militær kapasitet i nord, må vi samtidig bygge ut sivil infrastruktur, velferdstjenester og lokalsamfunn som gjør det mulig å bo, jobbe og utvikle ny virksomhet i regionen. Her spiller næringslivet en avgjørende rolle – ikke bare som leverandør til Forsvaret, men som bærer av ny vekst, ny teknologi og nye ideer. Vi vil legge til rette for ringvirkninger for lokalt og regionalt næringsliv og positiv samfunnsutvikling knyttet til forsvarssatsingen i nord.

Samfunnets evne til å håndtere kriser og krig, men også uventede og store hendelser i natur og samfunn, er grunnsteinen i vår totalberedskap. Totalberedskapsmeldingen gir retning for utviklingen av den sivile delen av totalforsvaret og styrker vår motstandskraft. Målet er å øke nasjonal kontroll, forbedre beredskapen og sikre en helhetlig innsats for å trygge Norge. Vi vil styrke sivilsamfunnets beredskapskapasitet og kompetanse i nord.

3. Gode og trygge lokalsamfunn

Livskraftige lokalsamfunn er nøkkelen til fremtidens Nord-Norge. Vi skal legge til rette for at folk har tilgang til gode tjenestetilbud, boliger tilpasset ulike livssituasjoner og attraktive steder med et aktivt kultur- og fritidstilbud. Vi må tenke nytt om mulighetene som digitalisering og ny teknologi for bedre tjenesteyting gir oss.

Samarbeid mellom stat, fylke og kommuner og nyskaping innen tjeneste- og samfunnsutvikling blir viktig i årene fremover. Slik kan vi styrke fagmiljøer, øke kapasiteten og få fram nye metoder for å skape gode velferdsløsninger og attraktive lokalsamfunn. Her bidrar også det regionale samarbeidet med våre naboer til deling av erfaringer, og med å bygge kapasitet og kunnskap for framtida. Vi ønsker at folk skal kunne utdanne seg der de bor og arbeider, og vi vil fortsatt legge vekt på fleksibel og desentralisert høyere utdanning i Nord-Norge. Barn og unge må sikres en god oppvekst, og unge skal oppleve det som attraktivt å etablere seg i nord. Ved å skape livskraftige lokalsamfunn i nord styrker vi Norge.

4. Infrastruktur som bygger samfunn

Infrastruktur bygger samfunn og bidrar til å knytte folk tettere sammen. Tilgang til gode elektroniske kommunikasjonstjenester og et velfungerende, samordnet og tilgjengelig transportsystem er avgjørende for beredskap, næringsliv og attraktive og levende lokalsamfunn i nord.

Med store avstander og begrensede ressurser må vi prioritere tiltak som styrker beredskap, bosetting og næringsutvikling. Nasjonal transportplan (NTP) 2025–2036 legger føringer for utviklingen av transportsystemet i Nord-Norge, med mål om bedre mobilitet for både mennesker og næringsliv. Vi vektlegger også økt samfunnssikkerhet og beredskap, samtidig som vi skal redusere utslipp og støtte en

bærekraftig utvikling. Vi vil styrke mobilitet på tvers av landegrensene i nord og infrastruktur som støtter opp om vår totalberedskap.

5. Næringsutvikling som skaper verdier

Et lønnsomt og mangfoldig næringsliv i nord er viktig for bosetting, verdiskaping, beredskap og sikkerhet. Rike naturressurser på land og til havs er vårt største fortrinn, og legger grunnlag for både tradisjonelle og nye næringer. Kraft- og industri-løftet i Finnmark og den historiske forsvarssatsingen skal gi regionale ringvirkninger og legger grunnlaget for økt næringsvirksomhet i nord.

Vi vil jobbe for bærekraft, omstilling og vekst i sjømatnæringen, som er en grunnstein i mange lokalsamfunn i nord. Vi må være bevisst hvordan næringsaktivitet bidrar til å bygge lokalsamfunn og attraktivitet for bosetting. Sentrale næringer i nord bidrar til beredskap og sikkerhet – også i europeisk perspektiv. Samtidig vil vi legge til rette for gode prosesser slik at ulike hensyn blir synliggjort og avveid når næringsutvikling og utbygging krever arealer.

Veien videre

Med denne strategien peker regjeringen ut retningen for videre politikk og prioriteringer for å bygge lokalsamfunn og ivareta Norges kjerneinteresser i nord. Nord-Norge skal ha livskraftige lokalsamfunn der folk ønsker å bo, og som bidrar til sikkerhet og beredskap. Gode samfunn skaper muligheter for enkeltmennesker og bidrar til norsk motstandskraft, beredskap og sikkerhet.

Strategien gir ingen uttømmende liste over regjeringens tiltak og innsats i nord-områdene, men legger grunnlaget for arbeidet i årene fremover. Regjeringen vil følge opp denne retningsgivende strategien med konkrete prioriteringer i de kommende budsjettprosessene og i øvrig politikkutvikling.

Norsk handlefrihet og innflytelse i nordområdene

Nordområdene er Norges viktigste strategiske satsingsområde. Her møtes innenriks-, utenriks-, klima- og sikkerhetspolitikk. Økt geopolitisk spenning, klimaendringer og miljøutfordringer setter vår evne til å håndheve suverenitet, fremme stabilitet og skape bærekraftig utvikling på prøve. Norge er en ledende polarnasjon. Det legger grunnlaget for at vi kan ivareta våre interesser og innflytelse. Stabilitet i nord forutsetter både sivil og militær tilstedeværelse, totalberedskap og god situasjonsforståelse.

Å ivareta norske interesser i nordområdene vil kreve mer av Norge i årene fremover. Norsk suverenitet og suverene rettigheter ivaretas gjennom solid forsvarsevne, samarbeid med allierte, og trygg og solid forvaltning. Rettslig rammeverk som regulerer grenser, aktivitet og forvaltningspraksis må opprettholdes. Vi må støtte aktivt opp om multilaterale fora og samarbeidsflater i regionen som håndterer grensekryssende utfordringer, inkludert internasjonale avtaler og forpliktelser om klima og miljø. Gjennom idéforsprang, tilstedeværelse og kompetanse skal vi definere hvilken utvikling som er ønskelig. Norge bestemmer om, når og hvordan vi utvinner ressurser i nord, og hvem som skal ha tilgang på infrastrukturen vår.

Russlands angrepskrig mot Ukraina er et alvorlig brudd på folkeretten og røkter ved sikkerheten i hele Europa. Dette preger våre nord- og nærområder direkte og har ført til grunnleggende endringer i de fleste former for grensekryssende samarbeid med Russland. Norge skal føre en helhetlig, fast og forutsigbar politikk overfor Russland. For å ivareta sentrale norske interesser og bidra til stabilitet og sikkerhet i nordområdene, har vi fortsatt behov for kontakt med russiske sivile og militære myndigheter på områder som grenseadministrasjon, søk- og redningssamarbeid og fiskeriforvaltningssamarbeid i Barentshavet.

Med norske interesser som rettesnor, må vi ha kompetanse og evne til å påvirke den videre utviklingen, som vil fortsette å være preget av usikkerhet og uforutsigbarhet. Mindre havis og økt tilgjengelighet øker regionens strategiske betydning, og andre lands interesse for Arktis og nordområdene. Dette stiller økte krav til norsk beredskap, tilstedeværelse, situasjonsforståelse og reaksjonsevne, sammen med våre allierte og med både militære og sivile ressurser. Norge følger nøye utviklingen i maritim ferdsel gjennom nordøstpassasjen og i havområdene utenfor Norge, også når det gjelder skip som inngår i den russiske skyggeflåten.

For Norge er det grunnleggende at utviklingen i Arktis er i tråd med folkeretten og at de folkerettslige spillereglene følges av så vel arktiske som ikke-arktiske stater. Helt sentralt for havområdene står FNs havrettskonvensjon av 1982 (UNCLOS), som utgjør det folkerettslige rammeverket for alle havområder, også i Arktis. Konvensjonen fastsetter rettigheter og plikter for blant annet navigasjonsfrihet, marine vitenskapelige undersøkelser og utnyttelse og beskyttelse av det marine miljø og ressursene der, avgrensning av maritime områder og fastsettelse av kontinentalsokkelens utstrekning og annen bruk av havet.

Vi er tjent med et sterkt internasjonalt samarbeid basert på folkerett og felles verdier. Multilateralt samarbeid i fora som Arktisk råd har spilt en sentral rolle, og vil være en viktig prioritet for Norge også i tiden fremover. I lys av den nye sikkerhetspolitiske virkeligheten styrker vi samarbeidet med nordiske allierte, med USA og Canada, og med sentrale europeiske allierte. Norge skal være en tydelig og aktiv stemme i NATO og bidra til økt kunnskap om Arktis og våre nordområder i

alliansen. Vi skal bidra til at alliert tilstedeværelse i nord er godt tilpasset norske forhold og forankret i vår situasjonsforståelse. Norge skal være ledende i alliansen på kunnskap om russisk og kinesisk aktivitet i våre nærområder, og skal bidra aktivt i NATO-prosesser med vår kompetanse.

Regjeringen vil løfte nordområdene i utviklingen av europeisk utenriks- og sikkerhetspolitikk, og jobbe for tettere samarbeid mellom EU og NATO i nord. Vi vil bidra til å forme EU-initiativer med betydning for nordområdene og delta i samarbeid for å ivareta norske interesser. Med Sverige og Finland i NATO er det større rom og behov for samarbeid på tvers av grensene, som vil bidra både til sikkerhet og samfunnsutvikling. Fylkeskommunene i nord vil ha en viktig rolle i samarbeid på tvers av grensene.

Norsk nordområdepolitikk bygger på tett samspill mellom nasjonalt, regionalt og lokalt nivå. I nord, der beslutninger lokalt kan få nasjonale konsekvenser, er dialog og felles ansvar avgjørende. Det skal vi fortsette med.

For å styrke handlefrihet og innflytelse i nordområdene fremover vil vi spesielt prioritere:

Norsk sikkerhet og suverenitet

Regjeringen styrker Norges forsvarsevne i nord ved å investere i eget forsvar og gjennom tett samarbeid med allierte land, herunder nordiske land, USA og Canada, sentrale europeiske allierte, EU og andre partnere. Norsk NATO-medlemskap er vår viktigste sikkerhetsgaranti.

Evnen til digital og rombasert overvåkning i nord styrkes. Grenseregionen mot Russland er sentral i vår beredskap og vil få bedre infrastruktur, overvåking og mobilitet – både militært og sivilt – i samarbeid med Sverige og Finland. Vi vil arbeide med beredskap og sikkerhet nasjonalt og på tvers av landegrensene i nordområdene, samt sikre bedre koordinering av arbeidet på tvers av forvaltningsnivåer og sektorer.

Regjeringen styrker lokal og nasjonal evne til å motvirke sammensatte trusler som digitale angrep, desinformasjon, sabotasje og migrasjon brukt som pressmiddel mot Schengens yttergrense.

Grensekontrollen forbedres, og sikkerheten langs grensen mot Russland forsterkes med nye sensorer og overvåkingssystemer. Vi må i tiden framover forvente økt aktivitet i våre havområder. Regjeringen vil styrke maritim sikkerhet og situasjonsforståelse i våre nærområder ved å satse på nye militære fartøy og undervannskapasiteter, etterretning, overvåking og tettere sivil-militært og offentlig-privat samarbeid.

Vi skal sikre helhetlig og bærekraftig forvaltning av havets ressurser, herunder fiskeri, olje og gass, havvind og havbunnsmineraler. Kystvakt og andre myndigheter samvirker gjennom blant annet satellittløsninger og fysisk nærvær, for å sikre en ansvarlig og helhetlig ressursforvaltning, og for å ivareta Norges suverenitet og suverene rettigheter. Vi skal ytterligere styrke evnen til å beskytte og reparere kritisk infrastruktur på sokkelen, i nært samarbeid med allierte.

Vi skal føre en bredere og mer forutsigbar kontroll med utenlandske investeringer. Aktører innen kritiske tjenester og sårbare verdikjeder må være aktsomme overfor investeringer fra land vi ikke har sikkerhetssamarbeid med.

Internasjonalt og nordisk samarbeid

Norge skal være en tydelig stemme i internasjonale prosesser som berører Arktis – innenfor miljø, havforvaltning og ressursutnyttelse. Arktisk råd er vårt viktigste internasjonale forum for kunnskapsproduksjon, samarbeid, dialog og diplomati på områder som skipsfart, søk og redning, klima og biologisk mangfold og utvikling av lokalsamfunn og helse i Arktis. Under det norske lederskapet i 2023–25 prioriterte vi særlig hav, klima og miljø, bærekraftig økonomisk utvikling og folk i nord og ungdom og urfolk. I januar 2025 ble det for første gang arrangert en egen ungdomskonferanse i rådets regi, i Tromsø. Anbefalingene tas med i Norges videre arbeid i Arktisk råd, og i nordområdepolitikken.

Vi prioriterer tett dialog med allierte i og utenfor regionen. Vi skal redusere faren for konflikt og misforståelser som kan føre til eskalering og økt spenning, og vi skal bidra til alliert forståelse av forhold som er særlig viktige for Norge.

Norge vil også videreutvikle det bilaterale arktissamarbeidet med utvalgte land. Vi vil prioritere nordiske land, andre arktiske allierte og sentrale europeiske allierte for å sikre felles situasjonsforståelse og fremme norske interesser i nord. Vi vil også styrke samarbeidet om arktiske spørsmål med andre ikke-arktiske land der dette er i klar norsk interesse. Dette gjelder særlig land som er aktive bidragsytere i kunnskapsutvikling og miljøsamarbeid, og som vektlegger betydningen av en regelstyrt verdensorden. En grunnleggende forutsetning må være at samarbeidet er i tråd med våre nasjonale sikkerhetsinteresser. Norge skal ha en restriktiv holdning til kinesisk aktivitet i nordområdene.

Samarbeidet i Nord-Norden skal styrkes, særlig innen transport, beredskap og mobilitet. Det bør utvikles samarbeidsordninger tilpasset en ny tid, på tvers av landegrensene mellom Norge, Sverige og Finland. Fra norsk side er det viktig at de blir forankret i lokale og regionale behov og har gode koblinger mot nasjonale myndigheter. I dagens sikkerhetspolitiske situasjon må vi styrke vår evne til å ta imot allierte. For å bidra til bedre militær mobilitet på tvers av landegrenser, er det viktig med harmoniserte systemer for grensepasseringer av styrker og deres medbragte materiell. Vi vil også harmonisere regelverk for å lette arbeidsmobilitet og grensekryssende tjenester, og styrke samarbeid for å begrense negative virkninger på natur og urfolksinteresser. Nordkalottens grensetjeneste informerer og veileder om grensekryssende tjenester og arbeidsmobilitet.

Norge som polarnasjon

Norge har territorier både i Arktis og i Antarktis. Vi har en lang og stolt polarhistorie, og vi er en ledende nasjon innen polarkunnskap. Norge skal fortsatt være ledende innen kunnskapsbasert arktispolitikk og styrke vår posisjon som polarnasjon. Vi satser på forskningsinfrastruktur, styrker Norsk Polarinstitut og støtter internasjonalt samarbeid innen klima, miljø og bærekraftig utvikling.

Den raske oppvarmingen av Arktis har konsekvenser for hele regionen. Det gir betydelige endringer i havet og økosystemene, gir større internasjonal interesse, og økt aktivitet i våre nordområder. Det er i norsk interesse å drive forskning av høy kvalitet med tilhørende høyere utdanning. Norge har flere ledende forskningsmiljøer innenfor hav, klima og miljø, blant annet innen polarforskning. Den rollen skal videre-

føres og videreutvikles. Vi vil bidra til at forskningen og næringslivet i nord enda mer effektivt kan utnytte den arktiske plasseringen og den arktiske kompetansen til å løse nasjonale og globale samfunnsutfordringer.

Svalbardmeldingen gir mål og rammer for norsk svalbardpolitikk, herunder forskning på Svalbard. Svalbard er interessant for forskere fra hele verden og danner grunnlag for viktig internasjonalt samarbeid om miljø-, klima- og polarforskning. Svalbard må imidlertid betraktes som en begrenset ressurs, også som forskningsarena. Universitetssenteret på Svalbard (UNIS) er sentralt i utdanningen av fremtidens polarforskere, og for å gi polarkompetanse til kandidater fra forvaltning og arbeidsliv. UNIS er og skal være eneste institusjon for høyere utdanning på Svalbard. Norsk forskningsledelse på Svalbard styrkes gjennom etableringen av et nytt forskningskontor, og skal gi tydelige forventninger til internasjonale aktører. Kontoret skal ledes av Norges forskningsråd og Norsk Polarinstitut.

Regjeringen har tildelt midler til UiT Norges arktiske universitet og Climate-ecological Observatory for Arctic Tundra (COAT), et system for løpende dokumentasjon og varsling om klimaendringer og konsekvenser av klimaendringer i nord. Dette arbeidet er viktig blant annet for naturbaserte næringer i nord som reindrift, skogsdrift og for reiselivsbedrifter.

Regjeringen vil styrke norsk forskning i arktiske farvann, og vil støtte det tiårige forskningsprosjektet Polhavet 2050 gjennom Forskningsrådet. Forskningsprosjektet består av Norges fremste polarforskere fra 18 universiteter og institutter, og er en oppfølging av de to vellykkede prosjektene Arven etter Nansen og GoNorth. Prosjektet vil gi tydelig norsk tilstedeværelse i Arktis den kommende tiårsperioden, og befeste Norges rolle som en av verdens fremste polarforskningsnasjoner. Prosjektet vil også styrke forskningsmiljøer i Nord-Norge, da UiT – Norges arktiske universitet og Norsk polarinstitut er to av de mest sentrale deltakerne. Forskningsfartøyet Kronprins Haakon vil ha en sentral rolle.

Møteplasser som Arctic Frontiers, High North Dialogue og Kirkeneskonferansen er viktige for å fremme våre interesser og innflytelse i Arktis. Regjeringen vil bruke disse arenaene enda mer aktivt for å fremme norske interesser og synliggjøre nordområdenes betydning, styrke internasjonal dialog og løfte unge stemmer. Regjeringen viderefører satsingen på ungdom i nord og vil støtte arbeid som involverer unge mennesker regionalt og på tvers av landegrensene.

Vi vil fortsette å støtte og videreutvikle Tromsø som «arktisk hovedstad», som tilholdssted for flere av våre fremste kunnskapsinstitusjoner og som vertsby for sekretariatet for Arktisk råd. Gjennom støtte til Arctic Mayors Forum har regjeringen for eksempel tilrettelagt for samarbeid og erfaringsutveksling mellom de arktiske lokalsamfunnene. Forumet har etablert seg som et verdifullt redskap for lokalpolitisk samarbeid mellom de arktiske landene.

Formålet med tilskuddsordningen Arktis 2030 er å fremme norske interesser i nordområdene og i Arktis. Vi vil utvikle Arktis 2030 slik at vi på en helhetlig og strategisk måte bidrar til målrettet innsats i oppfølgingen av nordområdestrategien, og støtter opp under regjeringens mål og prioriteringer i nordområdepolitikken generelt.

Foto: Trine Lise Sviggum Helgerud/ Norsk Polarinstitutt

Et totalforsvar som skaper
trygghet, aktivitet og
beredskap

Bosetting, aktivitet og levende lokalsamfunn i hele landet er av strategisk betydning for Norge, og særlig i nord. Ivaretagelsen av stabilitet og norske interesser vil kreve mer av Norge i årene fremover, både sivilt og militært. Vi må forvente at Russlands aktivitet i nordområdene vil fortsette siden området er av militærstrategisk betydning for Russland. Det krever sterkere norsk statlig tilstedeværelse i nord.

Den norske totalforsvarsevnen må styrkes gjennom et mer kontinuerlig sivilt og militært nærvær. Vi må styrke den norske forsvarevnen på land, til havs, i luften, i det digitale og i det ytre rom. Vi må prioritere nasjonal kapasitet for situasjonsforståelse, tilstedeværelse, kontinuerlige operasjoner og tilpasset respons, alene og med allierte.

Et enstemmig Storting har vedtatt en historisk nødvendig opprusting av Forsvaret som skal gjennomføres i perioden 2025–2036. Forsvarsløftet i Langtidsplanen for forsvarssektoren innebærer at regjeringen styrker forsvarsbudsjettet med 611 mrd. kroner, slik at den samlede økonomiske rammen nå er på 1635 mrd. kroner, over 12 år. For å lykkes med opprustingen er det helt avgjørende med gode lokalsamfunn der Forsvaret er.

Regjeringen har lagt frem en totalberedskapsmelding som setter retningen for omleggingen av den sivile delen av totalforsvaret, og for arbeidet med den sivile motstandskraften. Regjeringen skal sørge for at det sivile samfunnet er forberedt på krise og krig, og utvikle et samfunn som understøtter militær innsats og som motstår sammensatte trusler, herunder påvirknings- og etterretningsvirksomhet. Dette er særlig viktig i nord.

Gjennom Nasjonal sikkerhetsstrategi og Totalberedskapsmeldingen har vi satt klare mål for å styrke Norges totalberedskap og sivile motstandskraft. Med norsk bosetting i nærheten av den russiske grensen er det særlig viktig å bygge sivil motstandskraft i disse områdene. Et aktivt næringsliv, levende kultur og levedyktige lokalsamfunn er en viktig del av dette.

Det er gjennomført en rekke tiltak for å ivareta sikkerheten og forebygge sikkerhets-truende maritim aktivitet. Vi har styrket arbeidet med varsling av mulige sikkerhets-truende hendelser og informasjonsdeling mellom relevante myndigheter. Maritim digital sikkerhet er styrket ved at Kystverket har fått i oppdrag å være responsmiljø for cybersikkerhet i maritim sektor. Det er inngått avtale med Space Norway AS om etablering av nytt sjøfibersamband til Svalbard og Jan Mayen.

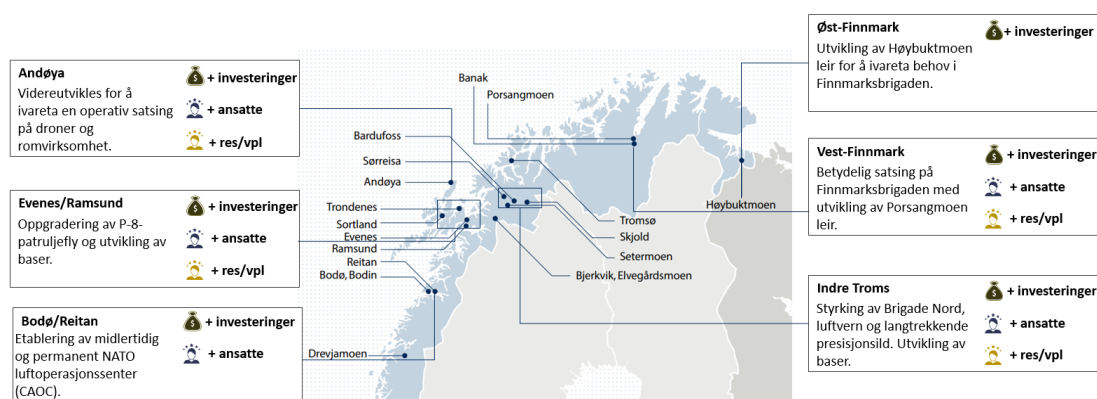
For å sikre et totalforsvar som skaper trygghet, aktivitet og beredskap vil vi prioritere:

Trygghet gjennom Forsvarets økte tilstedeværelse

Gjennom Forsvarsløftet vil vi styrke det militære nærværet på bakken i Nord-Norge. Norge er NATO i nord. Sterk NATO-tilstedeværelse i nord styrker forsvaret av Norge og av NATO. Regjeringen har besluttet å tilby Reitan i Bodø som permanent tilholdssted for NATOs nye senter for luftoperasjoner (Combined Air Operations Centre, CAOC) i våre nordområder, som et viktig ledd i vår sikkerhet og trygghet. Det kommende luftoperasjonssenteret vil styrke regionen som et viktig knutepunkt i alliansen. Investeringskostnadene for senteret alene er foreløpig anslått til om lag 4,8 mrd. kroner, og med nordmenn og utsendte medarbeidere fra NATO vil trolig mellom 200 og 450 personer arbeide ved senteret. Det legges også opp til en kraft-

full satsing på landmakten. Finnmark landforsvar skal utvides til Finnmarksbrigaden innen 2032. Porsangmoen vil være kjernen i utviklingen av Finnmarksbrigaden.

Heimevernets evne til operasjoner i Troms og Finnmark skal styrkes. Etableringen og videreutviklingen av innsatsstyrke Tromsø i Nord-Hålogaland heimevernsdistrikt (HV-16) fortsetter. Det etableres en ny innsatsstyrke i Heimevernet særlig dedikert til operasjoner i Finnmark. I tillegg kommer en omfattende alliert tilstedeværelse i Nord-Norge gjennom utdanning, trening og øving. Bardufoss flystasjon og Setermoen garnison med tilhørende skytefelt er omforente områder under tilleggsavtale om forsvarssamarbeid mellom USA og Norge (Supplementary Defense Cooperation Agreement, SDCA). Dette åpner for styrket militært samarbeid med USA på disse lokasjonene og økt amerikansk tilstedeværelse i regionen. I nord har vi verdens lengstlevende militære samarbeid med vår NATO-allierte USA.

Forsvarsløftet legger opp til en betydelig satsing på Nord-Norge. Det innebærer økte investeringer, flere ansatte og vernepliktige soldater, samt større alliert tilstedeværelse.

For å styrke samarbeidet mellom landene i Nord-Norden, vil vi sørge for jevnlig øvelser som inkluderer sivile og militære aktører. Øvelsene skal også omfatte krise- og krigsscenarioer. Dette inkluderer deltakelse i felles øvelser, som redningsøvelsen Rescue Borealis i Finland høsten 2025. Beredskapsaktører som er godt forberedt og samtrøtt på tvers av landegrenser, øker tryggheten for befolkningen i fred, krise og krig.

Forsvarssatsingen bidrar til livskraftige lokalsamfunn

Langtidsplanen innebærer en betydelig satsing på Forsvaret i Nord-Norge, som vil gi positive ringvirkninger for hele landsdelen. Forsvarsinvesteringer i Nord-Norge vil gi trygghet for befolkningen, men også understøtte utviklingen i sivil infrastruktur og styrke innovasjonskraften i regionen. NATOs krav til vertslandsstøtte skal fortsatt følges opp. Nordnorske bedrifter samarbeider allerede godt med forsvarssektoren, og vi vil bidra til å styrke dette samarbeidet.

Det er planlagt investeringer på over 50 mrd. kroner og over 1700 nye arbeidsplasser i nordområdene i direkte tilknytning til Forsvarsløftet de neste 10 årene. I tillegg kommer økt alliert tilstedeværelse, reservister og vernepliktige i førstegangs-tjeneste. Dette gir store muligheter for lokal og regional verdiskaping. Forsvaret styrker seg best i samspill med sivilsamfunnet, og skal samarbeide godt med

lokalsamfunnet hver enkelt leir er en del av. Det sivilt-militære samarbeidet vil være avgjørende for å lykkes med en god og effektiv opprusting av Forsvaret.

Regjeringen vil sørge for at forsvarsløftet skal gi ringvirkninger regionalt. Forsvarsløftet vil innebære investeringer og infrastruktur i Nord-Norge, og vi har mål om at dette skal gi høyere aktivitetsnivå i lokalt nærings- og samfunnsliv. Frem til 2036 vil det være en betydelig vekst i antall ansatte, vernepliktige og reservister i de tre nordligste fylkene. Det er essensielt å utvikle lokalsamfunnene for å støtte opp under Forsvarets tilstedeværelse, og at Forsvaret bidrar til utvikling i lokalsamfunnene. Dette bidrar til å sikre at Forsvaret og allierte samarbeidspartnere har tilgang på nødvendige støttefunksjoner fra næringsliv og sivile aktører i krise og krig, slik at samfunnet rundt gjøres i stand til å levere på Forsvarets behov. Ved å støtte opp om attraktive lokalmiljøer sikres evnen til å rekruttere og beholde personell, samtidig som dette vil styrke både militær og sivil beredskap.

Vi er opptatt av at Forsvarets virksomhet i større grad skal utnytte hele handlingsrommet for å benytte lokale og regionale tilbydere, samt skape nye muligheter for lokalt næringsliv og styrke verdiskaping i nord. Vi vil sikre at Forsvarets gjenkjøpsavtaler kan komme næringslivet til gode. Leverandørutvikling rettet mot Forsvarets investeringer og aktivitet vil være viktig for å få fram flere lokale og regionale leverandører til Forsvaret, noe som styrker både den sivile beredskapsevnen og lokalsamfunnet. Regjeringen ser det som avgjørende å få fram leverandørutvikling knyttet til Forsvarets investeringer og virksomhet i nord. Vi vil også etablere en del av Forsvarets forskningsinstitutt i nord, som vil gi nye samarbeidsmuligheter og positive ringvirkninger for forsknings- og utdanningsmiljøer og næringsliv i nord.

Vi vil bidra til at det skapes sterke og attraktive lokalsamfunn i tilknytning til Forsvarets aktiviteter, og som legger til rette for militær aktivitet. Vi må ha en helhetlig stedsutvikling i forsvarskommunene for å sikre at investeringer og utviklingstiltak gir størst mulig nytte for både Forsvaret og sivilsamfunnet. Forsvarssektoren og lokalsamfunnet skal samarbeide om boligbygging og velferdsanlegg. Gjennom å kombinere innsats og virkemidler for å sikre gode by- og bygdesentra, møteplasser og egnede boliger, skaper vi bedre grunnlag for å rekruttere og beholde forsvarspersonell, samtidig som vi styrker lokalsamfunnene. Vi har igangsatt pilotprosjekter for samarbeid mellom Forsvaret og forsvarskommunene Sør-Varanger, Bardu og Målselv som legger et viktig grunnlag for videre innsats for å bygge samfunn rundt Forsvaret. Regjeringen vil styrke innsatsen for at Forsvarets aktiviteter skal skape sterke og attraktive lokalsamfunn i nord.

Vi vil styrke kompetansen i og fra nord. Forsvaret, Utdanningsdirektoratet, Finnmark fylkeskommune og kommunene i Midt-Finnmark jobber sammen om å opprette en pilot for totalforsvarslinje ved Lakselv videregående skole. Dette er et eksempel på sivilt-militært samarbeid for å øke andelen ungdom i Finnmark som kan motiveres til førstegangstjeneste, militær utdanning og videre tjeneste i Forsvaret. Det er et mål om å tilby forsvarsrelaterte valgfag ved skolen fra høsten 2025, og at pilot med totalforsvarslinje starter opp fra skoleåret 2026. Initiativet er del av regjeringens bygdevekstavtale med Midt-Finnmark.

Økt forsvarsaktivitet vil ta hensyn til samisk kultur og tradisjonelle samiske næringer, og vi vil ha dialog med berørte reinbeitedistrikter i saker som gjelder militære

øvelser, trening og andre militære behov som er viktige for Norges sikkerhet. Dette inkluderer etablering av områdereguleringer som både bidrar til forutsigbare rammer for brukere og videreutvikling av berørte skyte- og øvingsfelt. Oppgradering og utvikling av Forsvarets infrastruktur skal ta hensyn til lokalbefolkningen i området. Det krever tidlig involvering og gode møteplasser for dialog.

Styrke motstandsdyktigheten i sivilsamfunnene

Totalforsvaret er summen av kommuner og andre offentlige instanser, næringslivet, frivilligheten og andre aktører i sivilsamfunnet, samt Forsvaret på militær side. Regjeringen vil utvikle en nasjonal tiltakssone for beredskap i Troms og Finnmark, med utgangspunkt i NATOs grunnleggende forventninger til motstandskraft i kritiske sivile samfunnsfunksjoner. Dette innebærer ytterligere tiltak hvor styrking av beredskapen er målet.

I møte med kriser og krig er det avgjørende å ha sivilsamfunn som både støtter opp under militære aktiviteter og ivaretar egne sivile behov. Vi må ha samfunnsstrukturer som håndterer utfordringene og kan tilpasses disse. Kommunene er en grunnpilar i den nasjonale beredskapen. Hendelser skjer i en kommune og kommunene er viktige for en samordnet tverrfaglig håndtering av hendelser. De må være forberedt på å håndtere hendelser som spenner fra det helt lokale med begrenset omfang til større kriser med nasjonalt omfang. Kommunene har en rekke krav og plikter knyttet til sikkerhet og beredskap. For at de skal kunne etterleve disse er det behov for både riktig kompetanse og tilstrekkelig kapasitet. Samtidig mangler mange kommuner, særlig i nord, ressurser og kompetanse til å løse sine beredskapsoppgaver. Dette er spesielt utfordrende i Øst-Finnmark. Regjeringen vil bidra til å forbedre kommunenes beredskapskapasitet og kompetanse i nord, noe som blir særlig viktig i Øst-Finnmark. Sivilforsvaret er også en viktig ressurs i den lokale beredskapen i nord og vi vil sikre lokal tilstedeværelse og tilgjengelighet til Sivilforsvarets tjenester.

Som ledd i dette vil regjeringen sørge for økt tilstedeværelse fra statlige myndigheter. Statlig tilstedeværelse bidrar til å bygge kompetanse, kontakter og samarbeid som grunnlag for videre innsats for bosetting, aktivitet, beredskap og sikkerhet i regionen. Vi vil også legge til rette for økt samarbeid på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer, samt med Finland og Sverige. Det er allerede etablert et tverrsektorielt samarbeid om håndtering av masseskader mellom regionale helseforetak og Forsvaret i nord. Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) har fått flere landsomfattende oppgaver som følge av revitalisering av totalforsvaret og sivile beskyttelsestiltak, eksempelvis planarbeid. Vi vil prioritere nordområdene, og særlig Øst-Finnmark, i dette arbeidet og utarbeide relevante geografisk avgrensede scenariovurderinger.

Vi vil legge til rette for at alle forsvarskommuner og relevante beredskapsaktører jevnlig kan øve på å yte støtte til militæret, også i krigssituasjoner. Innretning og ambisjonsnivå for statlig støtte til slike øvelser vil bli vurdert i dialog mellom Forsvaret og kommunene og andre sivile aktører, for å sikre at øvelsene er relevante og effektive. Forsvarskommuner som har oppgaver knyttet til mottak av allierte styrker, skal motta særlig oppfølging fra Forsvaret. Dette vil sikre en felles forståelse og kompetanse i å legge til rette for alliert mottak, og styrke samarbeidet mellom Forsvaret og lokalsamfunnene.

Vi vil fortsette det nordiske samarbeidet på personellsikkerhetsområdet for å kunne benytte sentral kompetanse, blant annet til drift og vedlikehold av digital infrastruktur, på tvers av landegrensene. Det er også viktig å videreutvikle regionalt samarbeid over landegrensene i nord innenfor helseberedskap, forsyningsberedskap og i planverk for masseforflytning. Det er for tiden mange initiativer innenfor forsyningsområdet som det kan bygges videre på for å ta ned grensehinder i Nord-Norden. Vi ønsker å inngå forpliktende forsyningssamarbeid med Sverige, etter modell av eksisterende avtale med Finland om fortsatt varebytte i kriser. Dette vil sikre at landene opprettholder handel og slik støtter hverandre med nødvendige forsyninger i krisesituasjoner. Vi vil også opprette et næringsberedskapsråd for innkvarteringsberedskap, for å være forberedt i en eventuell situasjon med masseforflytning.

Det er opprettet et sikkerhetspolitisk forum for utvikling av kraftsystemet i nordområdene, som for eksempel kan gi innspill til konsesjonsbehandling og nettplanlegging. Nasjonal geopolitisk sikkerhet er en faktor som vil inngå i videre vurdering av tiltak som gir økt nett- og produksjonskapasitet i Finnmark. Utbygging av kraftsystemet i nord må også ta særlig hensyn til natur og reindriftens rettigheter.

Vi vil videre sørge for at relevante totalforsvarsaktører i nordområdene som bestiller graderte kommunikasjonsløsninger, får prioritet ved utrulling av løsningene.

Gode og trygge lokalsamfunn

Utviklingen i Nord-Norge handler både om å ha noe å leve av og noe å leve for. Trygge, velfungerende og gode lokalsamfunn er en forutsetning for bosetting og aktivitet. Statlige investeringer i nord bidrar til å bygge samfunn gjennom infrastruktur, nye arbeidsplasser og aktivitet. Lange avstander, befolkningsnedgang og en aldrende befolkning gjør det krevende å opprettholde gode tjenester i mange kommuner, samtidig som endrede behov og økt spesialisering stiller høyere krav til kompetanse og kapasitet. For å gjøre det mer attraktivt å bo i mindre kommuner i nord må vi stimulere til økt samarbeid mellom kommuner, styrke fagmiljøer og sørge for at nødvendige tjenester blir værende nær innbyggerne og næringslivet. For å styrke dialogen i og om regionen har regjeringen møter med fylkeskommunene og Sametinget blant annet gjennom Regionalt Nordområdeforum.

Det er stor etterspørsel etter arbeidskraft og kompetanse i både offentlig og privat sektor. Vi har gjennom hele regjeringsperioden prioritert å styrke innsatssonen for å gjøre regionen mer attraktiv for unge voksne og barnefamilier. Vi har økt nedskrivningen av studielån, innført gratis barnehage og nesten doblet finnmarksfradraget. Siden 2021 har vi styrket de personrettede virkemidlene med 600 mill. kroner. Totalt utgjør de personrettede virkemidlene 2 mrd. kroner i 2025. Fra høsten 2025 gjeninnfører vi et tillegg i barnetrygden på 500 kroner per måned til stønadsmottakere bosatt i innsatssonen. Det tilsvarer 6 000 kroner per barn per år.

Store avstander gjør at mange må flytte eller pendle for å ta utdanning. Regjeringen ønsker at folk også skal kunne utdanne seg der de bor og arbeider og har lagt vekt på fleksibel og desentralisert høyere utdanning i Nord-Norge. UiT Norges arktiske universitet gir blant annet fleksible utdanningstilbud i Øst-Finnmark, Nord universitet har etablert en pilot for samlingsbasert grunnskolelærerutdanning på Nesna, og Sámi allaskuvlas utdanningstilbud bidrar til å møte kunnskapsbehov som samiske samfunn har. Desentralisert politiutdanning er etablert i Alta, og pilotutdanningen i Bardufoss er videreført.

For å sikre trygghet og tilgjengelige helsetjenester i Nord-Norge har vi styrket Helse Nords økonomi slik at blant annet kirurgisk akuttberedskap i Narvik og Lofoten kan opprettholdes. Videre har regjeringen styrket samhandlingen mellom sykehus og kommuner gjennom et eget rekrutterings- og samhandlingstilskudd. Regjeringen har også tildelt midler til styrking av nære helsetjenester ved Klinik Alta og intensivberedskapen ved Kirkenes sykehus.

Boliger tilpasset innbyggernes og lokalsamfunnets behov er et viktig fundament for å styrke stedsattraktiviteten i Nord-Norge. Etter nedbrenningen av Finnmark og Nord-Troms under andre verdenskrig er særlig denne regionen preget av en ensidig og aldrende boligmasse, lav omsetning og lite nybygging. Regjeringen har gitt Husbanken et utvidet samfunnsoppdrag for å støtte kommunene i deres boligpolitiske arbeid. Lånerammen til Husbanken er rekordhøy. Vi har etablert et nytt tilskudd til oppgradering, tilpasning og nybygging av boliger i kommunene i Finnmark som har bygdevestavtaler med staten. Dette vil gjøre det lettere for folk å etablere seg i egen bolig i områder der boligmarkedet gjør det vanskelig å bo og jobbe, og å øke kvalitet og funksjonalitet i eksisterende boligmasse.

Regjeringen har også prioritert samisk helse og kultur. For å styrke kunnskapen om samisk helse og levekår har vi bevilget midler til helse- og levekårsundersøkelsen

SAMINOR 3. Vi har støttet opp om utviklingssenter for sykehjem og hjemmetjenester i Finnmark, som blant annet skal fremme samisk kulturoverføring, utvikle læringsmateriell og spre kunnskap om samiske helse- og omsorgsforhold. Vi har som mål at samiske personer skal få informasjon på eget språk. Regjeringen har reist flere kulturbygg i Nord-Norge, som det samiske nasjonalteateret Beaivváš, og bidrar med driftsmidler til en rekke kulturaktører, museer og scenekunstinstitusjoner. Blant disse er for eksempel Nordnorsk Kunstmuseum, Varanger museum, Museum Nord, Arktisk Filharmonik, Samovarteateret, Hålogaland Teater, Nordland Teater, Kvääniteatteri og Riddu Riđđu Festivála, Internasjonalt Samisk Filminstitutt og Tromsø Internasjonale Filmfestival. Kultur bygger samfunn, forståelse og dialog mellom mennesker.

For å sikre gode og trygge lokalsamfunn vil vi prioritere:

Tilgang til grunnleggende tjenester

En sterk kommunal helse- og omsorgstjeneste er viktig for å sikre trygghet, livskvalitet og sosial rettferdighet. Det er også vesentlig for god helseberedskap og for å redusere konsekvenser av kriser. Vi vil støtte kommunenes arbeid for god og kunnskapsbasert planlegging av helse- og omsorgstjenester.

Bruk av teknologi er spesielt viktig i Nord-Norge og bidrar til å opprettholde desentraliserte helsetilbud, og forhindre at pasienter må reise langt for enkle konsultasjoner. Hjemmesykehus, telefon- og videokonsultasjoner er eksempler på muligheter som vil ha særlig stor betydning for pasienter i Nord-Norge som slipper lange reiser. Satsingen vår på høyhastighetsbredbånd og mobilnett til alle er derfor en grunnleggende investering også for gode helse- og omsorgstjenester i Nord-Norge.

I nord er det utfordringer knyttet til lang reisevei for å komme til helsetjenestene. Helse Nord har også særlige utfordringer knyttet til utnyttelse av kapasitet og det er lang ventetid innenfor enkeltområder. Tilgjengelig kapasitet i sykehusene blir ikke benyttet fullt ut fordi pasientene vegrer seg for lengre reiser når kostnadene blir høye. For å redusere reiseutgifter for pasienter og sikre bedre kapasitetsutnyttelse i Helse Nord, vil regjeringen opprette en forsøksordning for økt pasientreisestønning i Helse Nord. Forsøksordningen innebærer økt sats for overnattingsgodtgjørelse til pasienter bosatt i Nord-Norge som har hotellovernatting i Helse Nord.

Fylkeskommunene har et helhetlig ansvar for regional utdannings- og kompetansepolitikk. Vi ser regionale kompetansefora som den sentrale arenaen for samordning og videreutvikling av utdannings- og kompetansetilbud i Nord-Norge, i lys av samfunnets behov og etterspørsel etter arbeidskraft. Vi vil fortsette dialogen med fylkeskommunene om hvordan det regionale kompetansepolitiske arbeidet kan videreutvikles og forsterkes, og bidra til at tilbudet av fleksibel utdanning i regionen styrkes videre. Regjeringen vil særlig styrke tilbudet av desentralisert utdanning i Øst-Finnmark. Tilrettelegging for attraktive og etterspurte studier som mobiliserer og tiltrekker seg studenter også fra andre deler av landet, kan gi økt potensial for rekruttering av arbeidskraft i nord.

Videregående opplæring er en grunnleggende forutsetning for varig tilknytning til arbeidslivet. I Nord-Norge finnes det ulike fleksible utdanningsløp som gjør at ungdom kan bli boende lenger hjemme og som knytter dem tett til lokalt næringsliv.

Derfor ønsker regjeringen å utvide adgangen til bruk av fjernundervisning på yrkesfaglige utdanningsprogram i den videregående opplæringen, i områder med lav bosetting og store avstander.

Kultur og identitet som samfunnsbærere

Nord-Norge har mangfoldige samfunn, med store språklige og kulturelle forskjeller. Vi vil følge opp Stortingets 16 anmodningsvedtak knyttet til Sannhets- og forsoningskommisjonen, og vi vil iverksette en langsiktig satsing på samisk og kvensk språk og samisk og kvensk/norskfinsk kultur som en del av forsoningsarbeidet. Vi vil føre en forsoningspolitikk der målet er å øke kunnskapen og kompetansen om samiske og kvensk språk og kultur som bidrar til forsoning, forståelse og utvikling av samiske og kvenske samfunn.

Hets og diskriminering av samer er fortsatt et stort samfunnsproblem. Vi vil opprette en egen filial av Likestillings- og diskrimineringsombudet som skal være et tilbud til befolkningen i Nord-Norge, i første omgang som en pilot. Filialen skal ha særlig kompetanse på samiske forhold og problemstillinger, men også yte tjenester til andre aktuelle grupper og veilede på alle diskrimineringsgrunnlag. Ombudet skal blant annet bidra til å bekjempe diskriminering og hets av samer, og jobbe for mer likestilling for alle som bor i området.

Byer og lokalsamfunn må tilby kvaliteter og tjenester som innbyggerne har bruk for og som gir gode, trygge og meningsfulle liv for alle. Vi arbeider for inkluderende samfunn som det er meningsfullt å vokse opp i, og trygt å bli gammel i. Et variert og inkluderende kulturliv og et godt utbygd idretts- og aktivitetstilbud bidrar til å skape et godt liv for alle. Regjeringen vil bidra til utbredelse av lokale idrettstilbud, blant annet gjennom fortsatt satsing på idrettsanlegg. Idretts- og friluftslivsanlegg i kommuner i Troms og Finnmark kan få et tillegg på inntil 25 prosent av ordinær tilskuddssats, mens anlegg i kommuner i Namdalen og Nordland kan få et tillegg på inntil 20 prosent.

Deltakelse i idrett og andre fritidstilbud styrker sosiale fellesskap, bidrar til god helse, inkludering og nærings- og stedsutvikling. Frivilligheten i lokalsamfunnene sørger for at barn, unge og voksne får delta i aktiviteter og bygge sosiale nettverk. For barn og unge er deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter en viktig kilde til fellesskap, identitet og mestring. Vi vil stimulere til økt deltakelse og aktivitet i det regionale og lokale kulturlivet og styrke samarbeidet mellom frivillig og profesjonelt kulturliv i Nord-Norge. Vi vil bidra til levende og aldersvennlige lokalsamfunn som støtter opp under aktivitet, deltakelse og møte mellom generasjoner. For idrettslag og idrettsutøvere i Nord-Norge er reisekostnadene ved å delta på ordinære aktiviteter, arrangementer, turneringer og serier svært høye. Regjeringen vil styrke innsatsen for å redusere kostnader knyttet til deltakelse i idrettsaktivitet.

Regjeringen vil få på plass et nytt universitetsmuseum i Tromsø for forvaltning og formidling av nordområdenes natur- og kulturhistorie. Museet skal bidra til et kunnskapsløft som vil gi mulighet til å styrke regionens identitet, utvikling og geopolitiske betydning. Gjennom bidrag til internasjonalt kultursamarbeid understøtter regjeringen kontakt over grensene i nord. Dette gjelder støtte til aktører som Pikene på Broen og Daidadallu i Kautokeino, til kulturprogrammet Barentskult og samarbeidsarenaen Arctic Arts Summit.

Det norske Barentssekretariatet vil være et godt verktøy for nord-nordisk samarbeid, herunder ved å støtte grensekryssende ungdomssamarbeid og profesjonelt kunst- og kultursamarbeid. Ungdomsperspektivet inngår også i Regionalt Nordområdeforum.

Regjeringen vil prioritere deltakelse i EUs Interreg-programmer i nord – Nordlig Periferi og Arktis og Aurora for å støtte opp om grensekryssende regionalt samarbeid med våre naboland og bidra til lokal samfunnsutvikling. Vi skal fortsatt delta i det nordatlantiske samarbeidet NORA for å bidra til økt utviklingskraft i lokalsamfunnene gjennom kunnskapsdeling og samarbeidsprosjekter mellom små aktører.

Tilgang til naturen spiller en sentral rolle for bolyst i nord, hvor ikke minst uberørt natur har en verdi. Formålet med motorferdselloven er å regulere motorferdselen i utmark og vassdrag ut fra et samfunnsmessig helhetssyn, med sikte på å verne om naturmiljøet og fremme trivselen. Regelverket gir i dag en del særlige adganger til motorisert ferdsel i Nord-Norge. I arbeidet med å følge opp anbefalingene til motorferdselslovutvalget, vil regjeringen ha søkelys på at motorferdselregelverket fortsatt skal sikre slik tilgang, samtidig som motorisert ferdsel må skje på en slik måte at den ikke ødelegger den samme naturen eller medfører unødig forstyrrelse. Heller ikke utvikling av naturressurser skal gå på bekostning av folks tilgang til naturområder.

Sterke kommuner som gir trygghet

Kommunene representerer trygghet for det nære. Gjennom sterke kommuner får folk tilgang på gode utdannings- og velferdstjenester, boligområder og næringsetablering. Styrings- og utviklingskapasitet i kommunesektoren er en grunnleggende forutsetning for samfunns- og boligutvikling, drift av lovpålagte tjenester og god beredskap. Samarbeid mellom kommuner øker kommunenes kapasitet og kompetanse, og ivaretar perspektiver på tvers av sektorer. Vi vil legge til rette for bedre samhandling og samarbeid mellom kommuner, fylkeskommuner og statlige tjenester som gir grunnlag for en bedre utnyttelse av de offentlige ressursene og styrke kommunenes evne til å styre, planlegge og omstille seg.

Regjeringen vil stimulere til ønsket boligutvikling i kommunene i Nord-Norge. Vi vil styrke Husbankens innsats for oppfølging av kommunene ut fra lokale boligbehov, enten det handler om bedre bruk av eksisterende boligmasse eller boligbygging, og legge til rette for bedre samhandling mellom kommunesektoren, statlige aktører og næringsliv.

Som oppfølging av Generalistkommuneutvalgets anbefalinger, utreder vi endringer i dagens modeller for interkommunalt samarbeid slik at regelverket legger bedre til rette for langsiktig og helhetlig samarbeid i fastere konstellasjoner, og der flere oppgaver og tjenester kan samles i ett samarbeid under felles politisk styring.

I Nord-Norge ser vi særskilt behov for at kommuner, fylkeskommuner og staten arbeider og samhandler på nye måter. Vi vil stimulere til langsiktige samarbeid mellom kommuner og på tvers av forvaltningsnivå. Regjeringen har inngått fire bygdevestavtaler i Nord-Norge der pilotkommunene sammen med fylkeskommunen og staten gjennomfører konkrete tiltak innenfor blant annet boligbygging, rekruttering, utdanning og attraktivitet – tilpasset lokale forhold. Tiltakene omfatter for eksempel styrket arbeid med felles plankontor, interkommunal boligutvikling,

bruk av kunstig intelligens i saksbehandling og å styrke pilotenes rekrutteringsarbeid og omdømme.

Regjeringen har inngått regionvekstavtale med Nordland fylkeskommune med mål om å styrke fylkeskommunens rolle som samfunnsutvikler og som bindeledd mellom nasjonal politikk og lokal gjennomføring. Dette innebærer blant annet å styrke kapasitet og kompetanse for kommunal og regional planlegging. Regjeringen har opprettet pilot nærtjenestesenter som gjør statlige publikumstjenester mer tilgjengelig. Fire av ni piloter ligger i Nord-Norge. Samlet legger disse initiativene grunnlag for nye arbeidsmåter og bedre utnyttelse av de samlede offentlige ressursene.

Fylkeskommunene og statsforvalterne spiller en viktig rolle overfor kommunene, gjennom veiledning og faglig bistand knyttet til planlegging, samfunnsutvikling og tjenesteutvikling. De er viktige for å motivere og veilede kommunene i å etablere og videreutvikle langsiktige interkommunale samarbeid. Vi vil se nærmere på de samlede virkemidlene som forvaltes av fylkeskommunene og statsforvalterne i Nord-Norge, og eventuelt andre statlige aktører, slik at innsatsen overfor kommunene samvirker godt og støtter opp om kommunene og samarbeid mellom kommuner.

Infrastruktur som bygger samfunn

Infrastruktur bygger samfunn og bidrar til å knytte folk tettere sammen. Tilgang til gode elektroniske kommunikasjonstjenester og et velfungerende, samordnet og tilgjengelig transportsystem er avgjørende for trygghet, næringsliv og attraktive og levende lokalsamfunn. Samfunnsbyggingen gjennom infrastruktur handler om investeringer i veinettet, havner, i flytrafikken og på jernbane. Nasjonal transportplan (NTP) 2025–2036 vil bidra til å utvikle transportsystemet i Nord-Norge slik at det blir mer effektivt, sikkert, klimavennlig og robust. Utviklingen av transportsystem og annen infrastruktur skal også bidra til utslippsreduksjoner og begrense tap av natur. Når vi bygger infrastruktur, styrker vi både sivil og militær mobilitet. I tillegg må vi også bedre grensekryssende forbindelser mot Finland og Sverige.

I NTP 2025–2036 tar regjeringen flere grep for å tilpasse transportsektoren til en ny sikkerhetspolitisk hverdag. Flere prosjekter og tiltak vil understøtte både samfunnssikkerheten og det militære forsvaret av Norge og NATO. For å sikre at langtidsplanleggingen i transportsektoren kan ta hensyn til behovene for militær mobilitet, har vi styrket samarbeidet mellom transport- og forsvarssektoren om militære behov for transportinfrastruktur. De fleste aktuelle tiltakene ligger i nord. Med regjeringens nye tilskuddsordning vil det framover bli utbedret en rekke bruer på fylkesveinettet som er kritiske for militær mobilitet.

Utvidelsen av NATO i Norden og et nærmere operativt samarbeid med våre naboland gir behov for økt militær mobilitet i nord, og regjeringen har styrket det nordiske samarbeidet i samferdsels- og forsvarssektoren. Oppgraderingen av E45 Kløfta mellom Alta og Kautokeino vil gi bedre fremkommelighet på en viktig grensekryssende vei til og fra Finland. Prosjektet har en kostnadsramme på 2 mrd. kroner og forventes åpnet i 2029. Investeringer i Ofotbanen vil gi plass til flere persontog og mer gods over grensen til Sverige. Samlet er det planlagt for tiltak på 5,2 mrd. kroner på Ofotbanen og Nordlandsbanen.

Den desentraliserte lufthavnstrukturen og flyrutetilbudet i nord er avgjørende for å redusere avstandsulempen i nord. Regjeringen har fra 1. april 2024 halvert maksimalprisene på flyruter kjøpt av staten, FOT-rutene, og økt setekapasiteten på flertallet av rutene. Vi har innført en ordning for gratis ferje til øyer og andre samfunn uten veiforbindelse til fastlandet, som også omfatter en rekke samband i Nord-Norge. Gode fiskerihavner er viktige for å få en mer effektiv og sikker sjøvei, og kan bidra til å flytte mer gods fra vei til sjø. I 2024 startet regjeringen derfor opp tre store fiskerihavnetiltak i Troms og i Finnmark, og vi har gått inn for bygging av ytre molo i Vardø havn som et viktig grep for fiskerinæringen i Øst-Finnmark. Regjeringen har inngått byvekstavtale med Tromsø, med mål om at klimagassutslipp, kø, luftforurensing og støy skal reduseres.

For å styrke infrastruktur som bygger samfunn vil vi prioritere:

En transportsektor som bidrar til samfunnsbygging og totalforsvar

Regjeringen vil videreutvikle både sivil og militær mobilitet, herunder utvikle en strategisk korridor for militær mobilitet gjennom Nord-Norge, Nord-Sverige og Nord-Finland. De nordiske transportministrene har tatt initiativ til å etablere en felles nordisk strategi for viktige grensekryssende passeringer i Norden, sivil beredskap og forsyningssikkerhet med utgangspunkt i de strategiske transportplanene til hvert land.

Vi vil øke kapasiteten til gods- og persontransport. Vi styrker muligheten for lengre og tyngre tog på bane mellom Oslo og Narvik og på Nordlandsbanen, og planlegger en rekke mindre tiltak for å øke kapasiteten for godstransport og militær mobilitet og sikkerhet i nordområdene. Narvik terminal er utvidet og det arbeides med kapasitetsutvidelser på Narvik stasjon. Det gjennomføres kontinuerlig vedlikehold og fornyelse av Ofotbanen. I 2025 jobber Bane NOR i tillegg med planlegging av Søsterbekk kryssingsspor. I 2026 skal Narvik stasjon etter planen stå ferdig. Prosjekter og tiltak som er viktig for militær mobilitet og samfunnssikkerheten vil prioriteres. Vi vil ha dialog med våre nordiske naboer om videreutvikling av grense-kryssende transport på vei og jernbane. Jernbanetilbudet skal hele tiden utvikles for at landet bindes mer effektivt sammen, gir god utnyttelse av landsdelens ressursgrunnlag og fremmer verdiskaping, regional- og nasjonal utvikling. Regjeringen har som oppfølging av NTP 2025–2036, satt igang en fjerntogstrategi som Jernbanedirektoratet skal legge frem våren 2026. Dette strategiarbeidet vil omfatte Nord-Norgebanen.

På riksveinettet vil regjeringen prioritere tiltak for trafikkssikkerhet, viktige næringskorridorer, militær mobilitet og forsyningssikkerhet. Fylkesveinettet i nordområdene er omfattende og har en viktig funksjon for å sikre et helhetlig veinett for persontransport og næringsliv. Regjeringen prioriterer i NTP 2025–2036 økte rammer til fylkesvei som vil sette fylkeskommunene i nord bedre i stand til å ta vare på fylkesveinettet.

Vi styrker lufthavninfrastrukturen i Nord-Norge gjennom ny lufthavn ved Mo i Rana og flytting av Bodø lufthavn. Dette legger grunnlag for et utvidet reisetilbud, destinasjonsutvikling og videre næringsutvikling. Det vil også bidra til å styrke Bodø som regionalt knutepunkt. Statens kjøp av transport på flyruter er avgjørende for kommunikasjon og samhandling i hele landsdelen. Regjeringen vil legge til rette for et godt regionalt flyrutetilbud til en overkommelig pris, både for de reisende, men også for staten som kjøper. Vi har derfor satt i gang en utredning som blant annet skal vurdere om «beboerrabatt» kan være et egnet virkemiddel på FOT-rutene i Norge. Utredningen vil bli sendt på høring.

Fiskerihavnene er en forutsetning for verdiskaping, arbeidsplasser og bosetting i fiskeriavhengige samfunn. Derfor prioriterer vi farleds- og fiskerihavnetiltak i Nord-Norge slik at havnene gjøres i stand til å ta imot større fartøy. Fiskerihavnene er også første ledd i transportkjeden «fra kyst til marked», som er en felles transportpolitisk tilnærming i alle de tre nordligste fylkene. Vi vil følge opp farledstiltak i nordområdene som vil bedre fremkommeligheten og øke sikkerheten. Slik styrker vi både den sivile og militære beredskapen i nordområdene.

En digital infrastruktur som bygger Nord-Norge

Mobil- og bredbåndsnett og datasentre utgjør Norges digitale grunnmur og er en forutsetning for videre digitalisering av samfunnet. Regjeringen er opptatt av å sikre befolkningen og virksomheter tilgang til gode og robuste mobil- og bredbåndstjenester som er avgjørende for bosetting, ferdsel og næringsvirksomhet i nordområdene. Kritiske samfunnsfunksjoner og grunnleggende nasjonale funksjoner er også avhengig av digital infrastruktur og digitale tjenester. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet (Nkom) har derfor gjennomført tiltak for å styrke den digitale infrastrukturen i regionen. For å ta høyde for dagens endrede sikkerhetspolitiske situasjon vil vi oppdatere de regionale risiko- og sårbarhetsanalysene for

de mest sårbare regionene i Nord-Norge. Videre vil vi arbeide for økt bruk av digitale føringsveier på tvers av landegrensene med våre nordiske naboland, for ytterligere å styrke motstandsdyktigheten til den digitale grunnmuren i Nord-Norge og nordområdene.

Det har over lengre tid vært GPS-forstyrrelser i luftrommet over Øst-Finnmark. Regjeringen vil styrke Nkoms tilstedeværelse i Nord-Norge, blant annet for å forsterke arbeidet med å håndtere slike forstyrrelser i regionen.

**Et næringsliv som skaper
verdier**

Vi trenger et lønnsomt og mangfoldig næringsliv i nord – som bidrar til bosetting, verdiskaping, beredskap og sikkerhet. Rike naturressurser på land og til havs danner grunnlag for aktivitet og verdiskaping i hele vår nordligste landsdel, innenfor fiskeri, havbruk, landbruk, reindrift, reiseliv, maritim sektor, petroleumsnæringen, kraftintensiv industri og mineralutvinning. Høy vekst innenfor reiseliv, havbruk og energi har gitt flere bein å stå på det siste tiåret, samtidig som nye næringer som romvirksomhet er under utvikling.

Det er et mål for regjeringen at ressursene i nord skal benyttes til verdiskaping og arbeidsplasser innenfor bærekraftig forvaltning. Kunnskap er avgjørende for å utnytte mulighetene og forvalte nordområdenes ressurser på en bærekraftig måte. Norge er, og skal fortsette å være, ledende på kunnskap i og om nordområdene slik at ressursene forvaltes godt for dagens og fremtidens generasjoner.

Kunnskap og kompetanse er også nøkkelfaktorer for næringsutvikling. Regjeringen vil videreutvikle og forsterke nordnorske kunnskap- og kompetansemiljøer, herunder universitetsmiljøene. Det vil fortsatt også være viktig å dele og utvikle kunnskap på tvers av landegrensene i Arktis og med våre nordiske naboer, blant annet gjennom universitetsalliansen Arctic Six. Dette vil også bidra til økt kunnskap for næringsutvikling.

Næringslivet i nord har tilgang på kompetanseutviklende tiltak – blant annet gjennom næringshagene og Innovasjon Norges kompetanseprogrammer. Dette er særlig viktig for å utløse omstilling og nyskaping i områder med få aktører og store avstander. Kompetanseheving og andre tiltak for leverandørutvikling gir små og mellomstore bedrifter økt mulighet til å dra nytte av de store planlagte investeringene i forsvarssektoren og kraftsystemet i nord. Dette gjelder alt fra avansert teknologi og bygg- og anleggstjenester, til transport, matforsyning og logistikk. Regjeringen vil derfor bidra til å utvikle flere lokale og regionale leverandører for å få ønskede regionale ringvirkninger av de kommende store forsvarsinvesteringene.

Ved å etablere Statens fond i Tromsø har vi tatt grep for å styrke kompetansemiljøet innenfor kapitalforvaltning i nord. Dette fondet gjør det mer attraktivt også for andre forvaltere å etablere seg i regionen, og kan styrke kompetansen om næringslivet i nord blant investorer.

Næringsutvikling krever også tilgang til kapital. For å utfylle det private kapitalmarkedet og bidra til å utløse lønnsomme næringsprosjekter, gis nordnorske bedrifter tilgang til kapitalordninger fra Innovasjon Norge og andre statlige virkemiddelaktører. Vi har siden 2022 kontinuerlig styrket bevilgningene til bedriftsrettede tiltak i nord. Særlig i Finnmark har det vært viktig å møte utfordringer knyttet til sanksjoner mot Russland og reduserte fiskekvoter. For å bidra til omstilling og utvikling har regjeringen fått på plass et nytt utviklingstilskudd til bedrifter i Finnmark. I tillegg har kommunene i Finnmark fått midler til kommunale næringsfond, som skal styrke kommunens mulighet til kommunalt næringsarbeid gjennom å fremme nyetablering og videreutvikling av bedrifter. Regjeringen vil bidra til at potensielt lønnsomme prosjekter i nord får tilgang til kapital også fremover.

Regjeringen vil fremskaffe mer kunnskap om hvordan klimaendringene påvirker arktisk natur og tilhørende næringsvirksomhet, herunder samisk næringsliv. Miljø- og ressursforvaltningen i nord må ta høyde for at klimaendringene gjør mange arter

og økosystemer mer sårbare, og at klimaendringene har særlig store konsekvenser i Arktis. Reindriften er spesielt berørt, og vi vil ta med samisk kunnskap og erfaringer i arbeidet med å tilpasse reindriften til et endret klima.

For å bidra til næringsutvikling og økt verdiskaping vil vi spesielt prioritere:

Bærekraft, omstilling og vekst i sjømatnæringen

Sjømatnæringen er en sentral næring i nord. Den tradisjonelle fiskeindustrien har fortsatt utfordringer med å opprettholde kontinuerlig og helårlig drift. Kvotenedgangen forsterker disse utfordringene. Fiskeindustrien konkurrerer i et globalt råvaremarked, og må også tilpasse seg sesongvariasjoner og et omfattende lovverk for fiskeriene. Handlingsrommet for en mer lønnsom og helårlig produksjon i fiskeindustrien i nord ligger derfor primært i omstilling, å øke innovasjonsevnen, ta i bruk mer fryst råstoff i egen produksjon og satse på flere og nye arter, som snøkrabbe. Regjeringen har besluttet å sette ned et partssammensatt utvalg som skal vurdere pliktsystemet for torsketrålerne. Videre skal vi følge opp sjømatindustrirelaterte tiltak i kvotemeldingen, og sette ned en ekspertgruppe for å komme med konkrete tiltak for økt råstoffkvalitet. De tre nordligste fylkeskommunene har fått i oppdrag å bruke ordningen Arktis 2030 til å bidra til omstilling og utvikling av sjømatnæringen i Nord-Norge.

Lavere kvoter på torsk, hyse og sei gir økt behov for å utnytte andre arter. For å utnytte ressursene i nordlige kyst- og havområder best mulig, er det avgjørende med mer kunnskap om bestandene, både hvordan vi måler dem, og hvordan de påvirker hverandre. Regjeringen har i 2024 og 2025 styrket ressursforskningen i Barentshavet og kystområdene i Nord-Norge, og vil videreutvikle forvaltningsverktøy for kystsonen i Finnmark og Nord-Troms. Vi vil forsterke innsatsen for å fremskaffe kunnskap om artsmangfoldet i havet og mulighetene som ligger i havets ressurser. Innenfor fiskeri er det avgjørende å treffe godt med kvotenivåene, både for å sikre en bærekraftig forvaltning av fiskeressursene, og for å sikre arbeidsplasser i fiskeriene og sjømatnæringen.

I en tid hvor kvotene går ned kan insentivene til juks øke. Regjeringen har derfor styrket kontrollen med ressursuttaket gjennom Fiskeridirektoratet og Blue Justice-senteret i Vardø.

Innenfor havbruksnæringen har de nordligste områdene fått økt produksjonskapasitet som følge av lav miljøpåvirkning. I tillegg utvikles det regelverk og vurdering av områder for havbruk til havs. Temperaturen i finnmarksfjordene kan være gunstig for havbruk, men manglende kunnskap om påvirkning og mulighetene for sameksistens med kystfiskerier bidrar til usikkerhet, også hos kommunene med ansvar for arealplanlegging. Kartlegging av økosystemer og sjøbunn i kyst- og fjordsystemer (også kalt marine grunnkart) vil gi ny kunnskap som kan legge grunnlag for næringsvirksomhet blant annet i havbruk, fiske og nye marine næringer. Regjeringen vil starte opp arbeid med kartlegging i Varangerfjorden hvor det er stor usikkerhet om påvirkning fra havbruk på kystfiskerier. Dette vil kunne legge til rette for ny aktivitet og bidra til at tradisjonelle fiskerier og oppdrett kan sameksistere i de ulike deler av fjorden.

Turistfiskebedriftene er også viktig for aktivitet og verdiskaping langs kysten, og bidrar til omstilling i fiskeriavhengige lokalsamfunn som trenger flere bein å stå på. Det er samtidig utfordringer i næringen og behov for tydelige og forutsigbare rammevilkår. Regjeringen jobber aktivt med å legge til rette for et mer bærekraftig turistfiske, blant annet gjennom reguleringer og bedre kontroll med ressursuttaket.

Regjeringen har styrket innsatsen for å bevare villaksen, blant annet gjennom bekjempelse av pukkellaks. I nedfisking av pukkellaksbestanden vil vi undersøke muligheten for å involvere og ta i bruk sjølaksefiskernes og yrkesfiskernes kompetanse.

Næringsaktivitet som bygger lokalsamfunn

Jordbruket og næringsmiddelindustrien i Nord-Norge er viktig for totalberedskapen i landsdelen, ved å bidra til bosetting, matproduksjon og styrket forsyningssikkerhet for befolkningen i nord. Regjeringen satser på økt beredskap og selvforsyning gjennom landbruks- og reindriftspolitikken. I hele regjeringsperioden har vi prioritert landbruket i nord. Gjennom jordbruksavtalen prioriterer vi Nord-Norge for å bidra til å bedre produsentøkonomien i landsdelen. Vi satser særskilt på bærekraftig matproduksjon og verdiskaping for å styrke sårbare produsentmiljøer, motvirke nedgang i tallet på bruk og fremme regionale fortrinn og muligheter innenfor arktisk landbruk. Regjeringen vil satse på økt rekruttering til det melkebaserte landbruket i nord som har gode forutsetninger for grasbasert husdyrhold. De tre nordligste fylkene har særskilte utfordringer med å opprettholde en kritisk masse av matprodusenter, og det er store behov for investeringer i landbruket. Tilskudd til investeringer er derfor styrket.

Regjeringen styrker rammevilkårene for reindrift og viderefører satsingen på de som har reindrift som hovedvirksomhet. Gjennom endring i reindriftsloven støtter regjeringen opp om reindriften som næring, og de reindriftpolitiske målene om økonomisk, økologisk og kulturell bærekraft. En velfungerende reindriftslov er viktig både for reindriften selv, forvaltningen og andre interesser i samfunnet.

Regjeringen vil legge til rette for utvikling av næringsvirksomhet basert på samisk kultur. Dette kan bidra til å styrke lokalsamfunn og næringsliv i samiske områder og ivareta en sterk samisk identitet. De senere år har interessen for samisk kunst og kultur vokst i både inn- og utland, noe som har bidratt til økt aktivitet innenfor både samisk kreativ næring og samisk reiseliv. Regjeringen støtter opp om Sametingets satsing på kreativ næring, og har blant annet økt støtten til Internasjonalt Samisk Filminstitutt (ISFI) i Kautokeino, som en anerkjennelse av ISFIs arbeid og en investering i fremtidig samisk filmproduksjon.

Reiselivet i Nord-Norge vokser raskt og gir store muligheter for økt aktivitet i både næringsliv og lokalsamfunn. Flere besøkende legger grunnlag for et bredere tilbud av tjenester og opplevelser lokalt, noe som kan bidra til økt bo- og blilyst om utviklingen skjer på en bærekraftig måte. Reiselivsaktivitet legger også grunnlag for økt omsetning av lokalmat og -drikke, basert på råvarer fra sjømatnæringen, jordbruk, reindrift og vilt. Regjeringen satser på målrettede tiltak som skal gjøre reiselivs-næringen enda bedre rustet til å utvikle lønnsomme produkter og et attraktivt reiselivstilbud og utvikle norske reisemål i en bærekraftig retning. Regjeringens satsing på landbruket i nord og styrking av reindriften styrker grunnlaget for måltidsturisme

og tilbudet av samiske kulturopplevelser. Gjennom Visit Norway legges det til rette for at reiselivsnæringen kan utvikle det internasjonale markedsarbeidet på en strategisk måte.

Samtidig som økt turisttrafikk gir store muligheter i nord, legger det økt press på blant annet infrastruktur, fellestjenester, lokalsamfunn og natur. Mange kommuner må håndtere oppgaver langt ut over hva befolkningstallet skulle tilsi, uten tilsvarende økning i inntekter. Finansiering av etablering, drift og vedlikehold av reiselivsrelaterte fellesgoder har vært en utfordring over lang tid, også i nord. Regjeringen har derfor hatt et klart mål om å gi norske kommuner et nytt verktøy til å håndtere utfordringene som oppstår som følge av vekst i besøkstallet lokalt. Den nye besøksbidragsloven som Stortinget nylig har vedtatt, vil gi kommuner med særlig stor belastning fra reiselivet et verktøy til å finansiere reiselivsrelaterte fellesgoder. Loven inneholder en frivillig kommunal overnattingsavgift, og gir også regjeringen mulighet til å innføre en avgift på cruisevirksomhet, samt besøksbidrag også for Longyearbyen. Vi vil nå følge opp lovvedtaket for å få på plass gode løsninger for besøksbidrag. Vi vil også følge opp kommunene for å få fram god besøksforvaltning og tatt de nye mulighetene godt i bruk.

Næringer som bidrar til europeisk forsyningssikkerhet

Industrien er en mangfoldig og viktig næring for nord-norsk økonomi og lokalsamfunn, med sine investeringer og arbeidsplasser. Nord-norsk industri er i full gang med sin grønne omstilling, og er allerede blant de fremste i verden i effektiv energi- bruk, lave klimautslipp og sirkulærøkonomi. Samtidig er eksportvarene fra nord viktige for Europa og våre handelspartnere globalt.

Tilstrekkelig tilgang på kraft er sentralt for å kunne fortsette omstillingen og utvikle industri og andre større næringsprosjekter i nord, herunder mineralutvinning. Begrensninger i nettkapasiteten kan være en hindring for muligheter, vekst og utvikling i Finnmark. Det er viktig at vi får høyere forsyningssikkerhet og bedre kapasitet i strømmettet, fordi det handler om trygghet for Finnmark, trygghet for Norge og totalberedskapen vår. Regjeringen har derfor lansert et kraft- og industriløft for Finnmark, for å særlig prioritere fremdrift i nett- og kraftutbygging i vår nordligste region. NVE er bedt om å prioritere konsesjonssøknader om nett og kraftproduksjon i nord, med særlig vekt på Finnmark. Kraft- og industriløftet handler også om å sørge for at Statnett prioriterer nettutvikling i nord, med særlig vekt på Finnmark og at geopolitiske hensyn vektlegges i vurderingen av økt nett- og produksjonskapasitet i Finnmark. Disse klare prioriteringene skal sørge for fortgang i å forsterke kraftnettet i Finnmark.

Som den første store milepælen, har Statnett fått konsesjon til å bygge en ny 420 kV ledning fra Skaidi til Lebesby, samt ny transformatorstasjon i Lebesby. Forsynings- sikkerhet er særlig vektlagt ved denne konsesjonsvurderingen. Tiltaket legger også til rette for økt kraftproduksjon, og sammen med andre nettinvesteringer, kan tiltaket også legge til rette for økt forbruk i Øst-Finnmark. NVE og Statnett er videre bedt om å lage en felles framdriftsplan for behandlingen av ledningen lenger østover i Finnmark, fra Lebesby til planlagte Seidafjellet stasjon i Nesseby kommune. Framdriftsplanen skal synliggjøre mulighetsrom og barrierer for idriftsettelse av ledningen i 2032. Regjeringen mener også det er viktig at man ser på andre muligheter for å styrke strømmettet i Øst-Finnmark. Statnett er bedt om å prioritere arbeidet med utredning og eventuell søknad om en ny styringsenhet som gjør det mulig å utnytte

ledningen mellom Øst-Finnmark og Finland bedre. Dette tiltaket legger til rette for nytt og økt forbruk i Øst-Finnmark.

Regjeringen godkjente i 2023 utbyggingsplanene for Snøhvit Future-prosjektet og nettutbygging av ny 420 kV-ledning fra Skaidi til Hyggevatn. Utbygging av 132 kV-ledning fra Hyggevatn til Melkøya er nå i gang. Snøhvitfeltet og Melkøya er i dag Nord-Norges største industrianlegg, og sysselsetter nær 700 personer. Inkludert ringvirkninger gir driften 1 100 årsverk, de aller fleste i nord. Snøhvit Future-prosjektet medfører økt gassproduksjon, forlenger levetiden på Hammerfest LNG frem mot 2050 og reduserer CO₂-utslippene fra anlegget med 90 prosent. De forventede investeringene i Snøhvit Future er om lag 16,3 mrd. 2024-kroner. Equinor venter at 70 prosent av leveransene til prosjektet vil gå til bedrifter i Norge. Prosjektet vil i byggefasen gi store sysselsettingseffekter regionalt.

Havområdene utenfor kysten av Nord-Norge vil også spille en viktig rolle i den videre utviklingen av petroleumsvirksomheten på norsk sokkel. Det er i dag stor aktivitet i disse havområdene. Vi vil legge til rette for lønnsom olje- og gassproduksjon i et langsiktig perspektiv. Leting etter og utbygging av lønnsomme olje- og gassressurser i havområdene i nord vil bidra til dette, og samtidig muliggjøre økt aktivitet i landsdelen, med deltagelse fra lokalt næringsliv i ulike faser. Dette vil gi muligheter for arbeidsplasser for fagarbeidere og personer med høyere utdanning i en lang driftsfase. Det samme er tilfellet ved å utvikle kunnskap og teknologi til utnyttelse av mineralressursene på norsk sokkel, også i nord. Regjeringen følger opp forvaltningsstrategien for mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen.

Nord-Norge har en betydelig maritim næring, som omfatter verft, rederier og utstys- og tjenesteleverandører. Mens en stor del av næringen er rettet mot fiskeri og kysttransport, har verft og andre leverandører også aktivitet inn mot offshorevirksomhet og maritime operasjoner i arktiske områder. Verftene i regionen er mange steder hjørnesteinsbedrifter i sine lokalsamfunn, og maritim næring spiller en viktig rolle for arbeidsplasser og verdiskaping i nord, med om lag 6 600 sysselsatte i de tre nordligste fylkene i 2023. Regjeringen vil bidra til fortsatt gode rammevilkår for maritim virksomhet, også i nord.

Mineralutvinning er en næring med lange tradisjoner i nord og er av nasjonal betydning for beredskap og sikkerhet. Potensialet for mineralutvinning i nord er fortsatt stort og flere av de kritiske råvarene Norge og Europa trenger finnes her. I den forbindelse løftes den planlagte utvinningen av kobber i gruveprosjektet Nussir fram som strategisk viktig av EU. Flere andre prosjekter vil kunne realiseres i årene fremover og vil kunne gi helt nye verdikjeder i landsdelen. Regjeringen har uttrykt sin støtte til oppstart av ny drift i Syd-Varanger gruver og etablert et kontaktpunkt for eierselskapet i virkemiddelapparatet.

Regjeringen har også fremmet en ny lov om mineralvirksomhet og mineralforvaltning som vil gjøre det enklere og mer forutsigbart for næringen å utvikle prosjekter. I ny lov tas det flere viktige grep for å øke mineralaktiviteten i Norge, blant annet legges det vekt på tidligere dialog og avklaringer mellom tiltakshavere og relevante tillatelsesmyndigheter og kommunen. Samtidig styrkes vernet av samiske rettighetshavere, og ny lov er i tråd med folkerettens krav. Fremover vil vi fortsatt satse på geologisk kartlegging av mineralforekomster, også i nord, og styrke kunnskapsgrunnlaget og kompetanse på viktige tema for mineralnæringen, herunder reindrift.

Regjeringen vil fortsatt legge til rette for utvikling av norsk romvirksomhet i nord, både for nasjonal bruk og for internasjonale samarbeidspartnere. Nord-Norge og norske havområder har særlig god nytte av rombasert infrastruktur til overvåking, kommunikasjon og navigasjon. Samtidig har landsdelen viktig infrastruktur for nedlasting av data og oppskyting av satellitter fra romhavnen Andøya Spaceport.

Andøya Space-konsernet har siden 1962 vært en viktig leverandør av tjenester blant annet innen rom- og atmosfæreforskning og miljøovervåking. Regjeringen satser videre på utvikling av Andøya Spaceport blant annet gjennom styrking av sikkerhetsnivået for å kunne tilfredsstille militære sikkerhetskrav. Regjeringen har nylig fremmet forslag til en ny romlov som skal legge til rette for at romaktiviteter bidrar til næringsutvikling, innovasjon og fredelig utforskning av verdensrommet. Aktivitetene den regulerer er særlig tilknyttet oppskyting fra Andøya. Gjennom å skape forutsigbarhet og konkurransedyktige rammebetingelser kan den skape grobunn for romrelatert næringsutvikling på Andøya. Regjeringen vil også vurdere andre tiltak for å fremme romrelatert næringsutvikling på Andøya. Fortsatt deltakelse i Den europeiske romorganisasjonen (ESA), EU sine romprogrammer og samarbeid med USA vil også gi gode muligheter for å utvikle norsk romvirksomhet videre.

Det er et sterkt kunnskapsmiljø for jordobservasjon i Tromsø, som bidrar til innsikt om klimaendringer, skredfare og aktivitet i de store hav- og landområdene. Regjeringen har etablert en ny tilskuddsordning som skal støtte opp om utviklingen av et nasjonalt senter for jordobservasjon i Tromsø, ved å gi mulighet til å utvikle ideer og prosjekter tilknyttet et slikt senter i Tromsø, som nye bruksområder for jordobservasjonsdata.

Gode prosesser for arealkrevende næringsutvikling

Utbygging av fornybar energi, næringsvirksomhet og infrastruktur er avgjørende for å utvikle livskraftige lokalsamfunn i nord, og sikre stabil og bærekraftig bosetting. Her er det viktig å også ta hensyn til natur, samiske interesser og annen arealbruk. Vi må derfor sikre gode beslutningsprosesser med god dialog mellom involverte parter for å synliggjøre og avveie ulike interesser og hensyn rundt arealbruk. Gode og forutsigbare prosesser er avgjørende for investeringslysten i nord. Norge har et godt system for å kartlegge og legge til rette for medvirkning, blant annet gjennom plan- og bygningsloven og forskrift om konsekvensutredninger og gjennom konsultasjoner med samiske interesser i tråd med sameloven.

Regjeringens tiltakspakke for reindrift og energi skal legge til rette for utbygging av kraft samtidig som reindriftens interesser ivaretas. Tiltakene skal bidra til bedre avveininger mellom ulike interesser, styrke medvirkning, kompensere for ulemper, bedre konsekvensutredninger, bedre konsesjonsprosesser og tiltak for raskere rettslig avklaring. Dette inkluderer tiltak for å styrke reinbeitedistriktenes mulighet til å følge opp arealsaker, forbedre oversikten over reindriftens arealbruk og utarbeide en metodikk for vurdering av reindrift i konsekvensutredninger.

Vi har som mål for hele Norge å arbeide for å redusere nedbyggingen av særlig viktige naturarealer innen 2030 og begrense netto tap av særlig viktige naturarealer til et minimum innen 2050. Vi har fremmet prinsipper for bærekraftig arealforvaltning; blant annet med et nytt prinsipp for å legge til rette for tilstrekkelige arealer til fornybar kraftproduksjon, kraftledninger, forsvarsformål og samfunnskritisk digital infrastruktur. Slike formål skal vektes tungt ved konflikter mellom utbyggingsformål.

Utgitt av:
Kommunal- og distriktsdepartementet og
Utenriksdepartementet

Bestilling av publikasjoner:
Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon
publikasjoner.dep.no
Telefon: 22 24 00 00
Publikasjoner er også tilgjengelige på:
www.regjeringen.no
Publikasjonskode: H-2569 B

Omslagsbilder:
Forside øverst fra venstre: iStock, Johan Wildhagen/Norges Sjømatråd, Sigmund Søvde/Forsvaret,
Ole-Martin Sandness/Scream Media for Norad, iStock, Marius Fiskum/Norges Sjømatråd
Bakside øverst fra venstre: iStock, Torgeir Haugaard/Forsvaret, Grethe Hillersøy/Norges Sjømatråd,
iStock, NATO, iStock

Trykk: Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon
08/2025 – opplag 150

